

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті представлено проблему використання мультимедійних засобів як інноваційної педагогічної технології у процесі навчання іноземної мови; проаналізовано дидактичні можливості, які допомагають реалізувати принципово нові форми та методи навчання; обґрунтовано проблеми розробки і впровадження інноваційних методик у процес навчання. Впровадження в систему освіти мультимедійних засобів навчання допомагає активізувати мотивацію студентів, їх креативне мислення, самостійність і прагнення до всебічного отримання та засвоєння інформації, стимулювати допитливість та інтерес до наукової діяльності. З'ясовано, що мультимедійні проектори дають можливість матричної презентації матеріалу, яка відриває студента і викладача від друкованого тексту, від послідовного зчитування та заучування напам'ять.

***Ключові слова:** мультимедійні засоби, інноваційні педагогічні технології, процес навчання, іноземна мова.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із основних пріоритетів для будь-якої держави в умовах глобальної конкуренції є підготовка майбутніх фахівців до професійно-педагогічної діяльності. На сучасному етапі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах актуальною є проблема комунікативної компетенції майбутніх учителів. Це пов'язано з потребою в моральному удосконаленні сучасного суспільства, його гуманізації та демократизації.

З метою формування висококваліфікованого фахівця продовжується розробка та реалізація нових методів, форм і засобів організації навчального процесу, які б повною мірою відображали сутність і зміст навчання. Таким чином, питання вдосконалення і урізноманітнення навчального процесу ставляться не лише перед студентами, але й, насамперед, перед викладачами. Викладачі ХХІ століття, окрім досконалого володіння предметом, одночасно з традиційними методиками мають постійно добирати й впроваджувати у практику нові цікаві й ефективні методики проведення сучасного заняття, що безперечно активізується за допомогою інноваційних методів і технічних засобів навчання.

Використання мультимедійних засобів як інноваційної педагогічної технології у процесі навчання іноземної мови – закономірне явище, обумовлене тими унікальними дидактичними можливостями, які допомагають реалізувати принципово нові форми та методи навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. У сучасних умовах українські та зарубіжні дослідники ведуть активну діяльність щодо вивчення особливостей використання мультимедійних засобів як інноваційної педагогічної технології у процесі навчання іноземної мови у вузі. Проблемам розробки і впровадження інноваційних методик у процес навчання присвячені праці Н. Бичкової, М. Бухаркіної, С. Гапонової, І. Підласого, Н. Хлизової, Н. Ротмістрова та інших. Дослідженням проблеми використання новітніх інформаційних технологій навчання у навчанні іноземної мови займаються Ю. Гапон, В. Ляудіс, Є. Маслико, Е. Носенко, О. Палій, К. Brucher, M. Collins, M. Simonson, A. Thompson.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Хоча є певна кількість робіт, присвячених проблемам розробки і впровадження інноваційних методик у процес навчання, ще немає досить обґрунтованої та аргументованої відповіді на ті питання, які відносяться до проблем використання мультимедійних засобів як інноваційної педагогічної технології у процесі навчання іноземної мови. Деякі аспекти використання новітніх мультимедійних технологій навчання потребують подальших досліджень. Це стосується психологічних передумов використання новітніх мультимедійних технологій навчання у процесі вивчення іноземної мови, умов вибору та функціонування новітніх мультимедійних технологій навчання, організації процесу навчання іноземної мови з їх застосуванням.

Формулювання цілей статті (постановка проблеми). Метою нашої статті є обґрунтування сутності та доцільності використання мультимедійних засобів як інноваційної педагогічної технології у процесі навчання іноземної мови у вузі.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасній системі освіти відбуваються стрімкі і великі зміни, які не обходять стороною і викладання іноземної мови. Впровадження в систему освіти мультимедійних засобів навчання охопили як

гуманітарні, так і технічні дисципліни. Технологічні новинки допомагають активізувати мотивацію студентів, їх креативне мислення, самостійність і прагнення до всебічного отримання та засвоєння інформації, стимулювати допитливість та інтерес до наукової діяльності. Під мультимедійними засобами розуміють сукупність візуальних, аудіо- та інших засобів відображення інформації, що інтегровані в інтерактивному програмному середовищі [1].

Мультимедійні засоби навчання – надійний інструмент у розвитку образного мислення, але лише інструмент. Наповнювати навчальний процес потрібно методологічними та методичними розробками, навчальними курсами. Тому розглядається багато різноманітних технологій для якісної організації процесу подання та засвоєння знань. Як одну з технологій можна виокремити мультимедійну технологію. Упровадження мультимедійних технологій до освітнього простору є властивість мультимедіа – гармонійне інтегрування різних видів інформації. За рахунок інтенсифікації сприйняття студентами навчального матеріалу стає можливим залучити їх до процесу пізнання як суб'єктів навчальної діяльності. Водночас, упровадження мультимедійних технологій у практику навчання і досі залишається на дискусивно-експериментальному рівні.

Мультимедіа (у перекладі – багатоваріантне середовище) є новою інформаційною технологією, тобто сукупністю прийомів, методів, обробки, зберігання та передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків (CD-ROM). Це надає змогу поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо- і відеоінформацію, анімацію, 3D-графіку. А комп'ютери, оснащені мультимедіа, можуть відтворювати одночасно кілька видів інформації найрізноманітнішого характеру, що впливає на перспективи розвитку та форми сучасного процесу навчання. Важливою властивістю мультимедіа також є інтерактивність, яка надає змогу користувачеві отримати зворотний зв'язок.

Під терміном "multimedia" розуміють інтерактивні системи, що забезпечують обробку рухомих і нерухомих відеозображень, анімованої графіки, високоякісного звука та мовлення. Середовищем, яке об'єднує означені елементи інформаційної структури, є гіпертекст (hypertext) – технологія роботи з текстовою інформацією, що надає змогу встановлювати асоціативні зв'язки (гіперзв'язки) між окремими термінами, фрагментами, статтями в текстових масивах і завдяки цьому дозволяє не лише послідовну, лінійну обробку тексту, як при звичайному читанні, а й вільний доступ, асоціативний перегляд відповідно до встановленої структури зв'язків. Роботу в гіпертекстовому середовищі можна порівняти з читанням енциклопедії: зустрівши в тексті незнайомий термін, читач переходить до сторінки, де з'ясовується це поняття. Після прочитування уточнюючого матеріалу (який, у свою чергу, може містити поняття, що теж потребують уточнення), читач повертається на вихідну позицію і продовжує читання. [2] Тлумачення "мультимедіа" визначається у різний спосіб: як взаємодія візуальних та аудіоефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення; дані, які включають у себе різні форми природної для людини інформації (звук і відео); одночасне використання різних форм подання інформації й її обробка в єдиному об'єкті-контейнері.

Беззаперечними перевагами та особливістю мультимедіа технології є такі можливості, що активно використовуються в процесі навчання:

- збереження значного обсягу найрізноманітнішої інформації на одному носіїві (до 20 томів авторського тексту, близько 2000 високоякісних зображень, 30-45 хвилин відеозапису);
- збільшення на екрані зображення або його найбільш важливих фрагментів, іноді в 20-кратному збільшенні за умови збереження якості зображення. Це особливо є важливим для презентації схем механізмів та технічної документації.

В основі процесу навчання лежить спілкування іноземною мовою, яке виступає одночасно метою навчання, основним засобом та умовою його досягнення. Спілкування іноземною мовою пронизує весь процес навчання. Сучасну модель навчання складно уявити без використання новітніх технологій навчання англійської мови – без використання мультимедійних засобів навчання та технологій навчання.

На сучасному етапі мультимедійні технології являють собою одне з напрямків інформаційних технологій, що найбільш динамічно розвиваються. Це, передусім, пояснюється тим, що мультимедійні засоби – це взаємодія візуальних і аудіо ефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, вони об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео в одному цифровому поданні. Оскільки мультимедійні засоби можуть бути представлені різними форматами, то їх використання дає можливість спрощення сприйняття інформації споживачем.

Використання мультимедійних засобів робить можливим представлення інформації не тільки в текстовому вигляді, а супроводити її аудіо даними або відео кліпом. Різні форми надання інформації уможливають інтерактивну взаємодію споживача з інформацією. Онлайн мультимедіа все більшою мірою стає об'єктно-орієнтованою, дозволяючи споживачеві працювати над інформацією, не володіючи специфічними знаннями. Мультимедійні засоби навчання іноземної мови у вищій школі не можуть замінити викладача, але вони можуть вдосконалити й урізноманітнити діяльність викладача, тим самим підвищуючи продуктивність студентів. Мультимедійні засоби в процесі викладання іноземної мови у

вищій школі можуть охоплювати електронні підручники, самостійно підготовлений викладачем матеріал, презентацію інформації за допомогою програми PowerPoint, відеометод, електронну пошту, рольові ігри, електронні підручники та інтерактивні дошки.

Основними завданнями викладача іноземної мови є активізування комунікативної діяльності у процесі навчання іноземної мови, вдосконалення процесу викладання для підвищення ефективності засвоєння матеріалу програми. Вирішити ці завдання надають можливі сучасні технології, а саме комп'ютерні програми, що відкривають нові можливості для всебічної активізації творчих, пошукових, особистісно-зорієнтованих, комунікативних форм навчання. Серед інформаційно-телекомунікаційних технологій значне місце належить мультимедійним технологіям. Під час їх використання студенти стають співавторами навчального процесу, прокладаючи власний шлях у матеріалі для одержання знань. Технологічні можливості мультимедіа дозволяють організувати різноманітнішу та тіснішу взаємодію студента з комп'ютером. Використання мультиплікацій, фонограм, відео фрагментів, відтворення функціональних шумів – все це дозволяє створити комунікативне середовище для навчання.

Використання мультимедійних засобів в освіті зводиться до декількох базових методів педагогічної діяльності, які, відповідно до принципів взаємодії студента з комп'ютерно-орієнтованими засобами навчання, можна розділити на два основні класи.

До першого віднесемо ті, де студентам відводиться роль пасивного спостерігача й отримувача інформації. До таких програмних засобів навчального призначення переважно належать ті, в яких здійснюється керування процесом подання інформації із боку викладача або розробника.

До другого класу відносяться інтерактивні освітні мультимедійні засоби у тому сенсі, що в них закладено можливість активної участі студента, який може самостійно обирати шлях вивчення певної теми, визначати послідовність вивчення.

Мультимедійні засоби, через які реалізуються активні методи навчальної діяльності, у свою чергу, можна розділити на такі види: мультимедійні методичні вказівки (електронні довідники, тренажери); гіпертекстові мультимедійні засоби; засоби і компоненти створення мультимедіа; мультимедійні засоби лінійного та нелінійного подання навчальних матеріалів (електронні енциклопедії, електронні підручники). Спираючись на таку класифікацію, відповідно формуються чотири окремі сценарії педагогічної діяльності.

Використання лінійних засобів мультимедіа у першому сценарії передбачає отримання студентом матеріалів у строго визначеній послідовності (лінійно). Студент може самостійно обирати ті розділи, які його цікавлять у даний момент у ході самостійного заняття. Однак після того, як мультимедійна система відшукала потрібні навчальні матеріали, що відповідають обраному розділу, у студента є дуже обмежені можливості (а інколи вони й взагалі відсутні) для керування послідовністю викладу і використання навчальної інформації.

Гіпертекстові мультимедійні навчальні матеріали за другим сценарієм надають можливість студенту працювати з нелінійно впорядкованою інформацією. У таких матеріалах не передбачено визначення строгої послідовності вивчення матеріалу і студент самостійно досліджує зміст і організовує вивчення потрібної інформації у зручному для нього порядку та часовому просторі.

Використання мультимедійних засобів навчального призначення за третім сценарієм передбачає отримання студентом інформації, що визначається принципами відкритого навчання. Такі програмні продукти надають студентам різноманітні засоби і вказівки з оволодіння навчальною інформацією, допомагають їм орієнтуватися у змісті навчального курсу, класифікувати і структурувати отримані знання. Мультимедійні засоби такого класу, як правило, містять конкретні знання з певної предметної галузі та методики її викладання. Важливим у таких системах є організація зворотного зв'язку, яка реалізується через завдання практичного характеру, також стратегію критичного аналізу, взаємодії зі студентом, орієнтованої на його конкретні потреби, що допомагає йому розвивати певні ідеї.

Використання засобів, технологій і методів розробки мультимедійних засобів, що визначають четвертий сценарій, визначає роль студентів як розробників і авторів мультимедійної інформації. За цим сценарієм передбачається, що студенти самостійно створюють власні навчальні матеріали через застосування відповідних компонентів, а також спеціальних програмних засобів для роботи з мультимедійними засобами, такими, як текст, графіка, звук, анімація тощо.

На основі проведеного аналізу наукової літератури, присвяченої проблемам використання мультимедійних засобів у процесі навчання іноземної мови, можна виділити такі характерні особливості вивчення іноземної мови: оволодіння іноземною мовою за короткий час за рахунок мобілізації ресурсів особистості та її прихованих резервів; іноземна мова не вивчається, у неї живляються через спілкування; заняття починаються зі спілкування, а не із засвоєння граматичних правил; навчання іншомовного спілкування проходить у формі рольової гри; ефективнішим є мультимедійний підхід, заснований на використанні декількох взаємодоповнюючих інформаційних технологій [3-5].

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Впровадження сучасних та інноваційних підходів до викладання англійської мови студентам є використанням мультимедійних

засобів навчання. Усі ці технічні засоби значно змінюють можливості викладача, роблять заняття більш насиченим і продуктивним. З'являється таке поняття, як технічна насиченість уроку. Мультимедійні проєктори дають можливість матричної презентації матеріалу, яка відриває студента (курсанта) і викладача від друкованого тексту, від послідовного зчитування та заучування напам'ять. З'являється нова методика викладання – мультимедійна технологія. На нашу думку, правильне і системне використання цієї методики дає можливість збільшити обсяг навчального матеріалу в десятки разів, досягнути достатньо високого рівня володіння англійською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения / Ю. К. Бабанский. – М. : Знание, 1987. – 79 с.
2. Денисова Ж. А. Мультимедийная презентация языкового материала как методический прием / Ж. А. Денисова, М. К. Денисов // Иностранные языки в школе – 2008. – № 3. – С. 20–27.
3. Джонсон Д. Методы обучения. Обучение в сотрудничестве / [Джонсон Д., Джонсон Р., Джонсон-Холубек Э. ; пер. с англ. З. С. Замчук]. – СПб. : Экономическая школа, 2001. – 256 с.
4. Молянинова О. Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования) : [монография] / О. Г. Молянинова. – Красноярск : Изд. КрасГУ, 2002. – 300 с.
5. Китайгородская Г. А. Методика интенсивного обучения иностранному языку / Г. А. Китайгородская, В. А. Бухбиндер. – К. : Освіта, 1988. – 279 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Babanskiy Yu. K. Intensifikatsiya protsessa obucheniya [Intensification of the Teaching Process] / Yu. K. Babanskiy. – Moskva : Znanie, 1987. – 79 s.
2. Denisova Zh. A. Multimedijnaya prezentatsiya yazykovogo materiala kak metodicheskiy priem [Multimedia Presentation of the Linguistic Material as a Methodical Approach] / Zh. A. Denisova, M. K. Denisov // Inostrannye yazyki v shkole [Foreign Languages at School]. – 2008. – №3. – S. 20–27.
3. Johnson D. Metody obucheniya. Obuchenie v sotrudnichestve [Teaching Methods. Cooperative Learning] / Johnson D., Johnson R., Johnson Holubek E. ; per. s angl. Z. S. Samchuk]. – SPb.: Ekonomicheskaya shkola, 2001. 256 s.
4. Molianinova O. G. Multimedija v obrazovanii (teoreticheskie osnovy i metodika ispol'zovaniya) [Multimedia in Education. Theoretical Essentials and Techniques of Usage] : [monografiya] / O. G. Molianinova. – Krasnoyarsk : KrasGU, 2002. – 300 s.
5. Kitaygorodskaya G. A. Metodika intensivnogo obucheniya inostrannomu yazyku [Methodology for Intensive Teaching of a Foreign Language] / G. A. Kitaygorodskaya, V. A. Bukhbinder. – Kyiv : Osvita, 1998. – 279 s.

Матеріал надійшов до редакції 29.01. 2014 р.

Хижняк О. В. Использование мультимедийных средств как инновационной педагогической технологии в процессе обучения иностранному языку в высшем учебном заведении.

В статье представлена проблема использования мультимедийных средств как инновационной педагогической технологии в процессе обучения иностранному языку; проанализированы дидактические возможности, которые помогают реализовать принципиально новые формы и методы обучения; обоснованы проблемы разработки и внедрения инновационных методик в процесс обучения. Внедрение в систему образования мультимедийных средств обучения помогает активизировать мотивацию студентов, их креативное мышление, самостоятельность и стремление к всестороннему получению и усвоению информации, стимулировать любознательность и интерес к научной деятельности. Выяснено, что мультимедийные проекторы дают возможность матричной презентации материала, которая отрывает студента и преподавателя от печатного текста, от последовательного чтения и заучивания наизусть.

Ключевые слова: мультимедийные средства, инновационные педагогические технологии, процесс обучения, иностранный язык.

Khyzhnyak O. V. The Usage of Multimedia Resources as an Innovative Pedagogic Technology in the Foreign Language Teaching Process in Higher Educational Institutions.

The article presents the problem of the use of multimedia resources as an innovative pedagogic technology in the foreign language teaching process; analyzes didactic resources that help to implement brand new teaching forms and methods; justifies problems of design and implementation of innovative methods in the teaching process. It has been found that the implementation of multimedia teaching resources in the educational system helps to activate the students' motivation, their creative thinking, self-dependence, desire to comprehensive obtaining and mastering the information, to encourage curiosity and interest in scientific activities. It has been ascertained that the communication in a foreign language is the basis of the teaching process that is to be the

purpose of teaching, main method and condition of its achievement. The communication in a foreign language pervades the whole teaching process. The modern teaching model is hard to imagine without the use of the latest English teaching technologies, namely without the use of multimedia teaching resources and technologies. The main objectives of an English teacher are to activate the communication activity in the English teaching process and improve the teaching process for the enhancement of the educational material learning efficiency. Modern technologies help to solve these objectives, namely computer programmes that open new possibilities for the comprehensive activation of creative, searching, personality-oriented and communicative teaching forms. Based on the analysis of the scientific literature, devoted to the problems of the use of multimedia resources in the foreign language teaching process, it has been found that the foreign language teaching process has the following characteristics: mastering a foreign language in a short time due to the personal resources and hidden reserves mobilization; a foreign language is not taught, it is acquired through communication; lessons ought to begin with mastering communication skills, not grammar rules; communication in a foreign language is carried out through role-playing games; a multimedia approach, based on the use of several complementary information technologies, is the most effective.

Key words: *multimedia resources, innovative pedagogic technologies, teaching process, a foreign language.*